

SPRAWOZDANIE OŚRODKA BADAŃ NAD KULTURĄ ORMIAŃSKĄ W POLSCE ZA ROK 2019

Inauguracja i organizacja Ośrodka

Ośrodek Badań nad Kulturą Ormiańską w Polsce (dalej: OBKOP) został powołany uchwałą Rady Polskiej Akademii Umiejętności z dnia 10 września 2019 roku. Inauguracja jego prac odbyła się 21 września tegoż roku w Collegium Maius i miała formę międzynarodowej konferencji armenologicznej, podczas której prof. Jan Ostrowski, prezes PAU, wręczył akty nominacyjne członkom Rady Ośrodka. Dokładny opis tej uroczystości zamieściliśmy w tomie 6 rocznika „Lehahayer”.

W skład Rady weszli (w porządku alfabetycznym): Monika Agopsowicz (Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, Warszawa), prof. George Bournoutian (Iona College, Nowy Jork), Armen Checzojan (Fundacja Wspierania Studiów Armenistycznych „Aniw”, Mińsk-Moskwa-Erywań), prof. Armenuchi Drost-Abgarjan (Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg), prof. Armen Edigarian (Uniwersytet Jagielloński), Zbigniew Manugiewicz (Korporacja PMP Group), prof. Lidia Matynian (Akademia Muzyczna w Krakowie), Edward Mier-Jędrzejowicz (przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Mniejszości Narodowych i Etnicznych), prof. Claude Mutaflan (Université Paris XIII, Narodowa Akademia Nauk Republiki Armenii), prof. Józef Naumowicz, (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa), prof. Judit Pál (Uniwersytet Babeş-Bolyai w Kluż-Napoca), prof. Andrzej Pisowicz (UJ), prof. Ara Sayegh (Politechnika Wrocławska), prof. Ewa Siemieniec-Gołaś (Uniwersytet Jagielloński), prof. Krzysztof Stopka (Uniwersytet Jagielloński).

Równoległe opracowany został statut OBKOP, który Rada PAU zatwierdziła 23 października. Zgodnie z nim w drodze głosowania elektronicznego wybrany został przez Radę OBKOP jej przewodniczący. Został nim prof. Krzysztof Stopka, zaproponowany przez prof. Claude’a Mutaflana i obrany jednogłośnie. Funkcję dyrektora Ośrodka, zgodnie z uchwałą Rady PAU z 17 grudnia, prezes PAU powierzył 30 grudnia dr hab. Andrzejowi Ziębie. Dokonano też rekrutacji etatowych pracowników badawczych (dr Tomasz Krzyżowski, dr Franciszek Wasyl, dr Marcin Łukasz Majewski) oraz stałego współpracownika (dr Jakub Osiecki).

Ośrodek został zgłoszony do bazy informacyjnej nauki polskiej OPI, rozpoczęto prace nad założeniem jego wortalu, opracowany został też oficjalny logotyp, a także rozpoczęte zostały prace nad skompletowaniem biblioteki i niezbędnego wyposażania.

Badania

Zespół OBKOP podjął realizację badań w wymiarze indywidualnym i zespołowym. Indywidualne projekty badawcze to: *Awans społeczny w środowisku ormiańskim na ziemiach polskich, XIV-XIX ww. – nobilitacje* (Andrzej A. Zięba); *Ormianie w mieście staropolskim – Lublin, Zamość* (Marcin Łukasz Majewski); *Unia kościelna Ormian polskich* (Krzysztof Stopka), *Kościół ormiańskokatolicki na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*

(Tomasz Krzyżowski), *Relacje polityczne polsko-ormiańskie w wieku XX* (Jakub Osiecki), *Ormianie małomiasteczkwici w dawnej Polsce i Galicji Wschodniej* (Franciszek Wasyl).

Prace zespołowe: elektroniczna edycja *Bibliografii do dziejów Ormian polskich*; elektroniczna edycja *Encyklopedii Ormian polskich*; seria źródłowa *Pomniki dziejowe Ormian polskich*.

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwie kwerendy archiwalne we Lwowie, w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy i w Muzeum Historycznym. Przeprowadzili je dr Franciszek Wasyl i dr Tomasz Krzyżowski. W ciągu trzech tygodni pobytu wykonali skany 90 jednostek archiwalnych dotyczących gminy ormiańskiej we Lwowie w okresie staropolskim oraz Kościoła ormiańskokatolickiego w XIX i XX wieku. Materiał ten ma posłużyć przygotowaniu planowanych w OBKOP monografi historycznych, ale jednocześnie wszedł też w skład wspólnej z Fundacją Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich bazy archiwalnej, która gromadzi wszystkie dostępne archiwalia dotyczące Ormian polskich ze zbiorów zagranicznych (Lwów, Kijów, Wenecja, Wiedeń). W grudniu dr Jakub Osiecki odbył z kolei dwutygodniową podróż do Erywania, dla zebrania materiału źródłowego do swego projektu badawczego oraz nawiązania kontaktów między OBKOP a Akademią Nauk Armenii i Państwowym Archiwum Armenii.

Seminaria

W ramach prac OBKOP przeprowadzone zostały spotkania dyskusyjne (seminaria) poświęcone konkretnym tematom lub projektom badawczym z udziałem zaproszonych referentów i członków zespołu: 23 września dr Svante Lundgren (Szwecja) referował swoje badania nad ludobójstwem Ormian w Turcji; 3 i 30 października zespół OBKOP omawiał podział prac edytorskich, bibliograficznych i encyklopedycznych; w listopadzie omawiano plan rocznika 7 czasopisma „Lehahayer” na rok 2020; w grudniu diskutowane były pierwsze opracowane hasła *Encyklopedii Ormian polskich*

Wydawnictwa

OBKOP przejął w momencie swego powstania edycję czasopisma poświęconego dziejom Ormian polskich pt. „Lehahayer”. Powołana też została seria wydawnicza pt. *Biblioteka „Lehahayer”* pod redakcją Krzysztofa Stopki i Andrzeja A. Zięby. W skład jej komitetu redakcyjnego weszli profesorowie: prof. Petr Kaleta (Brno-Praga), o. Vahan Ohanian (Wenecja), prof. Judit Pál (Kluż-Napoka), prof. Andrzej Pisowicz (Kraków) i dr Tatevik Sargsyan (Symferopol).

Staraniem OBKOP ukazały się w roku 2019 dwie publikacje:

Rocznik 6 czasopisma „Lehahayer” za rok 2019, zawierający 13 artykułów (razem 383 strony druku). Znalazły się w nim następujące teksty:

Monika Agopsowicz, *Ormianie kamieniecy w ostatniej ćwierci XVII wieku – próba rekonstrukcji spisu imiennego*

Dorota Jarząbek-Wasyl, *Jak kupiec Symonowicz trafił do polskiej komedii*

Maksym Potapenko, *Ormianie Mohyłowa Podolskiego według materiałów V rewizji z 1795 roku*

Marek Miławicki OP, *Źródła do dziejów Kościoła ormiańskokatolickiego w Galicji w zbiorach wiedeńskich*

Wahan Ohanian, *Ghewond Aliszan – poeta i historyk promiennej Armenii*

Tomasz Krzyżowski, *Korespondencja arcybiskupa ormiańskokatolickiego Józefa Teodorowicza z prymasem Polski kardynałem Augustem Hlondem z lat 1924-1938*

Romana Obrocka, *Listy z łagru Issaka Antoniego Donigiewicza*

Krzysztof Stopka, *Jeszcze o losach „Ewangeliarza ze Skewry”*

Anna Jasińska, *Portret trumienny Ormianina ze Stanisławowa w zbiorach Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego*

Andrzej Pisowicz, *Pendereccy wywodzą się z Iranu*

Andrzej A. Zięba, *Nowe znalezisko z Jass, jako źródło do analizy obrazu „Chrzest Armenii” pędzla Teodora Axentowicza*

Andrzej A. Zięba, *Inauguracja prac Ośrodka Badań nad Kulturą Ormiańską w Polsce przy Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie*

Edgar Ghazaryan, *List do uczestników ceremonii otwarcia Ośrodka Badań nad Kulturą Ormiańską w Polsce*

Tom drugi serii „Biblioteka Lehaayer” to monografia J. Osieckiego, pt. *Bolszewicy a Kościół ormiański. Apostolski Kościół Ormiański w Armenii sowieckiej w latach 1920-1938.*

Współpraca z innymi placówkami badawczymi

OBKOP podjął w omawianym okresie stałą współpracę z kilkoma placówkami krajowymi i zagranicznymi przy realizacji wspólnych projektów: Państwowe Archiwum Armenii (skanowanie kolekcji archiwalnych dla potrzeb OBKOP, współpraca przy opracowaniu słownika oficerów ormiańskich z czasów walk o niepodległość w zakresie tych postaci, które osiadły po 1920 roku w Polsce); Fundacja Wspierania Studiów Armenistycznych „Aniw”, Mińsk-Moskwa-Erywań (opracowanie mapy historycznej Ormian Krymu, monografia banku Mons Pius Ormian lwowskich w języku rosyjskim); Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich w Warszawie (edycja źródłowa *Pomniki dziejowe Ormian polskich* realizowana w ramach grantu NPRH administrowanego przez Fundację); Muzeum w Gliwicach (przygotowanie wystawy na temat dziedzictwa kulturowego Ormian polskich, planowanej na przełom 2021 i 2022 roku).

Kraków, 30 stycznia 2020 roku
dr hab. Andrzej A. Zięba
dyrektor Ośrodka Badań nad Kulturą Ormiańską w Polsce